

реалізації проектів ремонтів і модернізації складного технологічного обладнання, а також дослідити метод поопераційного обліку витрат виробництва, як один з найбільш перспективних для удосконалення системи ресурсного планування ремонтної діяльності машинобудівних підприємств та обґрунтувати доцільність його використання в сучасних умовах.

Варто відмітити, що опублікована значна кількість праць, присвячених наукоємним виробництвам, дослідженням науково-технічного розвитку, проблемам фінансування науково-технічних програм, формування організаційно-економічного механізму управління наукоємних виробництв, питанням конкурентоспроможності високотехнологічної продукції – це дослідження А.І. Анчишкіна, А.С. Варшавського, К.А. Багріновського, М.А. Бендикова, Л.С. Бляхмана, І.І. Цковича, Ю.В. Ласточкіна, Д. Львова, І.Е. Фролова, С.Ю. Хрустальова тощо.

Цими дослідниками розв'язано багато задач з вказаної галузі дослідження, однак, слід відзначити, що залишаються теоретичні питання, які на сьогоднішній день ще нерозв'язані або залишаються дискусійними. Певні розробки вітчизняних дослідників з даної проблеми просто застаріли.

Тому, аналізуючи опубліковані праці та існуючу практику формування собівартості продукції, можна стверджувати, що в них недостатньо простежуються спеціальні аспекти, обумовлені галузевими особливостями функціонування машинобудівних підприємств як об'єкта дослідження. Існуюча в даній час методика ресурсного планування орієнтована в основному на ручні методи обробки інформації, тоді як ринкова економіка вимагає швидкого і своєчасного управління витратами (модельовання витрат). Крім цього, сучасний рівень розвитку виробництва вимагає дослідження та застосування нових методів ресурсного планування. Одним з перспективних методів є поопераційний метод планування витрат виробництва.

У кінці 1980-х років в США була опублікована книга професорів Джонсона і Каплана «Втрата актуальності – зліт та падіння управлінського обліку» [3]. Основна ідея цієї книги полягає у тому, що традиційним системам обліку, особливо обліку поглинених витрат, немає більше місця у світі сучасних технологій. В даній книзі вперше був запропонований термін «поопераційний облік».

Поопераційний облік заснований на ідеї про те, що продукція є не причиною виникнення витрат, а причиною необхідності виконання робіт (операцій), у результаті яких і виникають витрати. Сутність поопераційного методу, в якому витрати слідує за продуктом, полягає в тому, що під час завершення будь-якої операції накопичуються витрати, які пересходять у витрати у розрахунку на одиницю продукції.

Переваги поопераційного методу обліку витрат полягають в тому, що, як правило, визначення обсягу витрат при даному методі потребує менше зусиль і є більш економічним, ніж інші. Той факт, що витрати при поопераційному методі збираються за період, а не відносяться на певне замовлення, дозволяє мати певний запас часу у діяльності працівників, що здійснюють облік. Крім того, при використанні даного методу потоки витрат

можна легко прослідкувати. Це сприяє більш чіткому визначенню меж відповідальності. Значною перевагою поопераційного методу ресурсного планування проектів ремонтів і модернізації складного технологічного обладнання є його безпосередній зв'язок з технологічним процесом виробництва машинобудівного підприємства.

Щодо недоліків даного методу варто відмітити, що усереднення витрат, прийняте при поопераційному методі, іноді може призвести до неточності у розрахунках. Крім цього, запаси незавершеного виробництва, які є невід'ємною складовою реалізації проектів ремонтів і модернізації складного технологічного обладнання, повинні оцінюватися за ступенем завершеності. Ця оцінка тягне за собою неточності, які переходять через різноманітні операції на сумарний показник кількості необхідних ресурсів, загальну вартість проекту і показник чистого прибутку підприємства.

Таким чином, поопераційний облік витрат дозволяє не лише спланувати необхідний обсяг ресурсного забезпечення, а й визначити шляхи його зниження. Використання даного методу на підприємствах машинобудування дає змогу визначити не лише загальну кількість необхідних ресурсів, але й виявити, протягом яких саме операцій спостерігаються найбільші їх витрати і яким чином можна скоротити дані витрати.

Література:

1. Аткинсон Э.А. Управленческий учет/ Аткинсон Э.А., Банкер Р.Д., Каплан Р.С. – 3-е изд. – М.: Вильямс, 2005. – 878с.
2. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений/ Друри К.; Пер. с англ. Егорова В.Н. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 645 с.
3. Каплан, Р. Потеря актуальности – взлет и падение управленческого учета / Р. Каплан, М. Джонсон. – М.: Гарвардский университет, 1989. – 185 с.
4. Ліль В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник/ В.С. Ліль. – 2-ге вид., Віправл. – К.: Знання-Прес, 2006. – 317 с.

ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ АНАЛІЗУ ТА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

СИДОРЕНКО-МЕЛЬНИК Г. М.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів

МИРУН С. С.

студент

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна*

Ринкові умови господарювання вимагають від господарюючих суб'єктів усе більшої уваги до створення умов для ефективного функціонування шляхом прийняття адекватних управлінських рішень в усіх галузях мікроекономічного менеджменту. Пам'ятаючи, що основною метою

діяльності підприємства є отримання якомога більшої маси прибутку, слід зважати на чинники, що забезпечують стабільну ефективність діяльності підприємства у довгостроковій перспективі, створюють умови сталого розвитку у майбутньому. Серед таких важливих місць посідає питання забезпечення належного рівня ділової активності, як характеристики результативності та інтенсивності зусиль щодо досягнення запланованих фінансових результатів.

Оцінка ділової активності підприємства – один з основних аспектів аналізу діяльності суб'єкта господарювання, якому належить провідне місце в системі завдань фінансового аналізу. Це зумовлено тим, що такий аналіз дає змогу оцінити внутрішній і зовнішній стан підприємства, визначити рівень прибутковості та перспективи його розвитку, дослідити ефективність використання виробничо-фінансових ресурсів.

Виникнення і розвиток поняття ділової активності діалектично зумовлене та практично виправдане, оскільки в цілому відображає суть змін в економіці, коли гостро постає потреба зіставлення розмірів вкладених ресурсів з проміжними та кінцевими результатами їх використання, що безпосередньо впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання і тісно пов'язане з ним. В умовах жорсткої і не завжди добросовісної ринкової конкуренції перед керівниками постає питання яким чином спрямувати мінімум зусиль на просування до ринків продукції, праці або капіталу з максимально ефективним результатом. Відповідь на дане питання можливо знайти без залучення наявних виробничих і комерційних можливостей в контексті їх аналізу. Саме вищезазначені складові проблеми фігурують у визначенні поняття «ділова активність».

Проблеми визначення сутності та оцінювання ділової активності розглядаються в працях зарубіжних вчених-економістів, зокрема таких як Д.А. Аакер, Е.Дж. Долан, К.Д. Кемпбел, Р.Дж. Кемпбел, Л.А. Беренстайн, А.Д. Шермет, В.В. Ковальов, Г.В. Савицька, Р.С. Сайфулін та ін. Розробці окремих аспектів даної проблеми присвячені роботи таких вітчизняних економістів як Т.А. Лахтіонова, Р.О. Костирко, М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.Ю. Невмержицька, С.В. Мних, Н.М. Пригуляк, В.О. Подольська та ін. Необхідно зазначити, що на сьогодні має місце відсутність єдиної концепції аналізу, різноманіття методик та широке кола часткових методичних підходів до визначення економічної суті ділової активності та велика та часто невпорядкована кількість показників її оцінки, недосконале інформаційне забезпечення. Як наслідок – відсутність наукового підґрунтя оперативного управління і контролю ділової активності.

Термін «ділова активність» прийшов у вітчизняний економічний лексикон зі світової практики у зв'язку з реформуванням економіки й формуванням ринкових відносин. Слід зазначити, що на сьогоднішній день ділова активність розглядається з трьох позицій: індивідуума; підприємства (мікрорівень); країни (макрорівень). Первісне смислове навантаження поняття «ділова активність» стосується властивості людини, яка проявляється в мобільності, запозятливості, ініціативі. З позиції соціологів ділова активність – це сукупність дій, що сприяють економічному зростанню

організації (в тому числі виробничо-збутової системи) на основі узгодженого розвитку її складових у гармонії із зовнішнім середовищем. В той же час, економіка країни може бути представлена як сукупність ділових зусиль окремих господарських суб'єктів. Достатньо часто поняття «ділова активність» використовуються в описі стану економіки на тій чи іншій фазі економічного циклу.

Ділову активність характеризують як мотивований макро- і мікроекономічним рівнем управління процес стійкої господарської діяльності організації, направлений на забезпечення її позитивної динаміки, збільшення трудової зайнятості та ефективне використання ресурсів з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності [3]. Тобто ділова активність виражає ефективність використання матеріальних, трудових, фінансових й інших ресурсів за всіма бізнес-лініями діяльності і характеризує якість управління, можливості економічного зростання і достатність капіталу. Фактично увесь комплекс зусиль, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу [6]. в фінансовому аспекті проявляється насамперед в швидкості обороту його коштів, відображає ефективність роботи підприємства відносно величини авансованих ресурсів або відносно величини їх споживання в процесі виробництва [4].

Ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює достатньо широке коло різних, в т.ч. якісних, аспектів діяльності підприємства. Визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність [2]. Наголошується на важливості таких параметрів, як зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства, його соціальна і природоохоронна активність [1]. В економічній літературі також виділяють поняття «інвестиційна активність» та «ринкова активність», які тісно переплітаються з визначенням ділової активності підприємства, але не є тотожними [5].

Виходячи з вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок, що поняття ділової активності підприємства є багатокритеріальним. Теоретичні узагальнення та аналіз наукових підходів до визначення поняття ділова активність дали можливість уточнити зміст цієї категорії, зважаючи на багатоаспектність прояву та комплексність. На наш погляд, ділова активність може визначатися як мотивований на різних ієрархічних рівнях процес управління економічною ефективністю фінансово-господарської діяльності суб'єктів економічних відносин, спрямований на забезпечення її сталого розвитку, ефективне використання ресурсів, збільшення трудової зайнятості з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності.

Ділова активність відображає рівень ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових і інших ресурсів і в той же час характеризує якість управління, а також можливість потенційного розвитку підприємства, що зумовлює важливість ділової активності як об'єкту аналізу та фінансового управління, в т.ч. фінансового прогнозування.

Оцінка ділової активності, в контексті фінансового аналізу, є визначенням ступеня інтенсивності та результативності зусиль, які прикладає господарюючий суб'єкт в процесі фінансово – господарської діяльності, акцентуючи увагу на динамічності розвитку та ефективності використання наявного економічного потенціалу та перспективних можливостей. В свою чергу, від об'єктивності та точності оцінки й оптимізації ділової активності підприємства залежить якість важливих та відповідальних управлінських рішень, які дають змогу не пристосовуватися до змін на ринку, а активно реагувати та впливати на ринкову ситуацію, що постійно змінюється.

Література:

1. Гарасюк О. А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / О. А. Гарасюк, М. Ю. Ігнатенко // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – С. 63-67.
2. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – К.: Знання, 2005. – 456 с.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посібник / Л. А. Лахтіонова – К.: КНЕУ, 2004. – 365с.
4. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: навч. посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
5. Турило А. М. Визначення критерію розмежування категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства» / А. М. Турило, О. А. Зінченко, І. С. Вчерашня // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №1. – С.82-85
6. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: навч. посібник – К.: Кондор, 2005. – 196 с.

РОЗВИТОК ГОСПОДАРЬСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ДЕПРЕСИВНОЇ ТЕРИТОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ ГОРОДНЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

СИЛЕНКО М. Ф.

голова Городнянської райдержадміністрації Чернігівської області
м. Городня, Чернігівська область, Україна

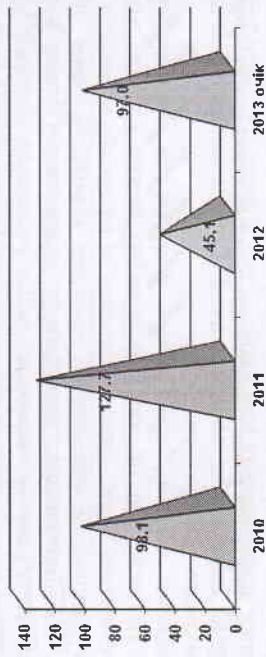
Створення стабільної економічної системи неможливе без подолання міжрегіональних відмінностей та усунення відсталості у розвитку окремих територій. Сьогодні найгостріша ситуація склалася у так званих депресивних районах, які характеризуються високим рівнем безробіття, дотаційності та незбалансованістю бюджету. Тому, розв'язання проблем таких територій є актуальним загальнодержавним завданням.

Яскравим прикладом депресивної території є Городнянський район Чернігівської області. Це прикордонний район, який межує одночасно з

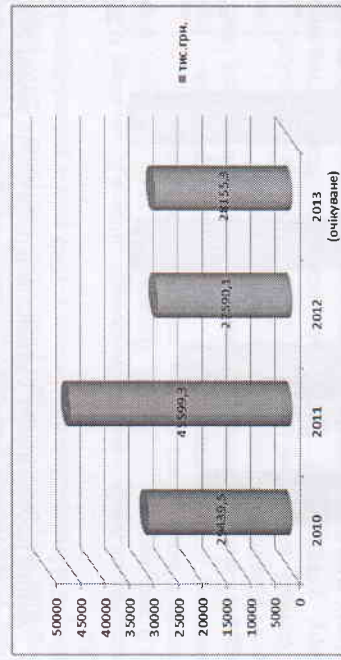
Росією та Республікою Білорусь. Чисельність населення 29,6 тис. осіб, з них 17,0 тис. – сільське населення. Свого часу район був промислово-розвиненим, але процеси становлення ринкової економіки з її неконтованою централізацією капіталу у великих містах, призвели до занепаду промислового виробництва. Натомість затяжна аграрна реформа не сприяла формуванню потужних виробників продукції сільського господарства. Звідси наслідки у вигляді високого рівня безробіття (близько 1000 осіб), низької заробітної плати – менше 2000 грн. (січень 2013 р) та негативного приросту населення (зменшення на 350 осіб щороку).

Аналіз розвитку виробничого комплексу району протягом 2010-2012 років свідчить, що негативні тенденції розвитку відслідковуються практично по всіх показниках.

Обсяги промислового виробництва значно скоротилися (див. мал. 1 і мал. 2). Приріст виробництва досягнутий у 2011 році фактично був здобутий завдяки роботі МПД «Ковальовське» державного підприємства «Укрспирт», яке з початку 2012 року зупинило діяльність і не працює до цього часу.

Мал. 1. Темп росту виробництва промислової продукції

Мал. 2. Виробництво промислової продукції у вартісному виразі

Якщо розглянути детальніше, відслідковуємо, що у 2010 році у галузі промисловості працювало чотири підприємства, а з 2012 року фактично працюючими залишилось два: ПРАТ «Городнянський комбикормовий завод» та ДП «Городнянське лісове господарство». Останнє підприємство має річний